

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИКО-СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК

***ПАНОРАМА
ПОЛІТОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ***

НАУКОВИЙ ВІСНИК РДГУ

Випуск 1

Рівне – 2008

Панорама політологічних студій: науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. – Вип. 1. – Рівне: РДГУ, 2008. – 217 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

1. **Гон М.М.** – д. політ. н., професор, завідувач кафедри політичних наук Рівненського державного гуманітарного університету (головний редактор).
2. **Канцелярук Б.І.** – д. політ. н., головний науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Інституту світової економіки і міжнародних відносин.
3. **Киридон А.М.** – д.іст. н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Київського міжнародного університету.
4. **Круглашов А.М.** – д. політ. н., професор, завідувач кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича.
5. **Макаренко Є.А.** – д. політ. н., провідний науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Інституту світової економіки і міжнародних відносин.
6. **Постоловський Р.М.** – к. іст. н., професор, завідувач кафедри всесвітньої історії, ректор Рівненського державного гуманітарного університету.
7. **Терешко Ю.М.** – к. іст. н., доцент, завідувач кафедри політології та соціології Рівненського державного гуманітарного університету.
8. **Тихомирова Є.Б.** – д. політ. н., професор, завідувач кафедри міжнародної інформації Рівненського інституту слов'язнавства Київського славістичного університету (заступник головного редактора).
9. **Троян С.С.** – д. іст. наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин та країнознавства Рівненського інституту слов'язнавства Київського славістичного університету.
10. **Шеретюк В.М.** – к. іст. н., доцент, декан історико-соціологічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету.
11. **Ярош Б.О.** – д. політ. н., професор, завідувач кафедри теорії та історії політичної науки Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Відповідальний редактор – к. політ. н., доцент **Черній А.Л.** (Рівненський державний гуманітарний університет)

Друкується за рішенням Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету.
Протокол №5 від 28 грудня 2007 р.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Думки авторів статей можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи не повертаються.

Адреса редакції: кафедра політичних наук, Рівненський державний гуманітарний університет, вул. Остафова, 29, м. Рівне, 33027.

ЗМІСТ

ТЕОРІЯ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Тихомирова Є.Б.	5	PR-забезпечення діяльності Організації Об'єднаних Націй
Черній В.А.	23	Політичний чинник наукового співробітництва Північноатлантичного Альянсу на початку ХХІ ст.
Герасимчук Т.Ф.	29	Міжнародна міграція та проблема національної безпеки держав
Алієв М.М.	38	Транспортна політика ЄС і місце в ній транспортних коридорів і проектів
Дубей В.І.	44	Впровадження екологічних стандартів „євро” в Україні як необхідність євроінтеграційних процесів

ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

Черній А.Л.	54	Теоретичні показники кризовості суспільних систем
Хаврук І.А.	57	Інститут референдуму в системі соціалістичної демократії
Парфенюк В.М.	66	Особливості формування політичної стратегії України в сфері інформаційного суспільства
Кириленко О.М.	82	Функції та дисфункції політичних інститутів українського суспільства на сучасному етапі
Наумов А.С.	100	Інститут президента в Росії: місце у політичній системі
Терешко Ю.М.	107	Стан „свободи слова” у посттоталітарній Росії В.Путіна
Луценко К.В.	119	Політична реклама в період парламентських виборів в Україні: проблеми та досягнення
Христюк Т.А.	125	Соціологічні підсумки парламентських виборів 2007 року

ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ. МІЖКОНФЕСІЙНІ ВЗАЄМИНИ

Троян С.С.	131	Концептуально-методологічний аспект дослідження національної толерантності в сучасній Україні
------------	-----	---

Киридон А.М.	135	Релігійна ситуація в сучасній Україні: історико-політологічний аспект
Монолатій І.С.	143	Галицька і буковинська ідентичності за імперської доби: феномени, характеристики, етнічний простір
Гон М.М.	153	Зовнішньополітичні корелянти міжетнічної взаємодії в Західній Україні міжвоєнного періоду

ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

Мисан-Мілясевич В.В.	162	Причини виникнення міжнародного тероризму як проблема політологічних досліджень
Лесняк В.Ю.	166	Інституційний вимір іспанського переходу до демократії
Ларькіна Л. М.	175	Специфіка функціонування пропорційної виборчої системи в Україні
Семенюк Т. Ю.	179	Фінансові ресурси політичних партій
Мартинчук І.І.	186	Основні напрями політичної діяльності Р.Шустера
Валюх Л.І.	198	Гельголандсько-занзібарський договір: політична оцінка в британському парламенті

РЕЦЕНЗІЇ

Гон М.М.	207	„Чужий” в „обіймах” націоналізму й етнічного насильства (Рец.: Alexander Victor Prusin. Nationalizing a Borderland. War, Ethnicity, and Anti-Jewish Violence in East Galicia, 1914-1920. – The University of Alabama Press, 2005)
Гон М.М.	212	Західноукраїнські сюжети взаємодії іншостей модерної доби (Рец.: Монолатій І. Особливості міжетнічних взаємин у західноукраїнському регіоні в Модерну добу. Монографія. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2007)
Відомості про авторів	216	

долі євреїв у зазначеному хронотопі, обмаль, очевидно: її переклад українською прислужився б подальшому вивченню історії Галичини в її поліетнічному розмаїтті вітчизняними вченими. Вона, безперечно, стане корисною і тим дослідникам, які зосереджують свою увагу на історії євреїв у регіоні, який відіграв особливу роль в українському суспільно-політичному житті – галицькому П'ємонті.

УДК 323.1 (477.8) „1918/1939”

Гон М.М.

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ СЮЖЕТИ ВЗАЄМОДІЇ ІНШОСТЕЙ МОДЕРНОЇ ДОБИ

(Рец.: Монолатій І. Особливості міжетнічних взаємин у західноукраїнському регіоні в Модерну добу. Монографія. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2007. – 280 с.)

Враховуючи поліетнічність більшості держав світу, взаємодія іншостей у них – факт очевидний. Щоправда внаслідок особливостей тематичних комплексів, які в радянський час формувалися відповідно засад лівацького «ізму» та завдяки вип'ячуванню ролі класової боротьби в політичних процесах, для вітчизняної науки це твердження в багатьох випадках досі залишається лише аксіомою. Етнополітологія, яка не так давно постала в Україні як самостійна наукова дисципліна, містить чимало тематичних лакун. Вони «розміщуються» не тільки в «зовнішньому» світі. Не вивченими залишається й чимало аспектів взаємодії «чужих» на українських етнічних територіях.

Така невтішна ситуація визначає значимість появи монографії І.Монолатія. Її предмет – взаємини тих етнонаціональних спільнот, які в модерну добу проживали на західноукраїнських землях. Вони вивчаються автором у такий спосіб, що «жанр» його книги слід віднести до царини історії етнополітології. Це підтверджується, зокрема, тим, що, шукаючи витоки тих чи інших тенденцій у стосунках «чужих», І.Монолатій нерідко здійснює екскурси, які хронологічно сягають епохи середньовіччя.

Значимість обраного автором книги хронотопу визначається щонайменше двома факторами. Передусім тим, що західноукраїнськими землями пролягла межа західної і східної цивілізацій, тут проліг рубікон поміж католицизмом та православ'ям (с.12). Не менш суттєвим є й те, що І.Монолатій зосередив увагу на модерному часі, який характеризується суттєвими інноваціями в різних сферах суспільного життя. Серед них – поступове формування нового ідентиду – етнічного, який поволі виборював право на існування поруч із релігійним, а згодом став на Заході домінуючим.

Праця І.Монолатія базується на значному комплексі джерел, важливе місце серед яких посідають архівні матеріали. Використання останніх

стало передумовою введення ним до наукового обігу низки фактів і подій, що розкривають різні аспекти міжетнічних взаємин на західноукраїнських землях.

У рецензованій монографії розкрито ряд важливих складових елементів, які визначають предмет етнополітології. Зокрема, імміграційні процеси й колонізаційні стратегії, етнополітику держави, особливості етнополітичної поведінки, культуру міжетнічної взаємодії тощо.

Певною прикметою вивчення автором цих проблем є те, що деякі з питань розкриваються ним на прикладі тієї чи іншої етнонаціональної спільноти в рамках окремих підрозділів. Так, скажімо, еволюцію ідентичності, процес формування етнонацій І.Монолатій ілюструє не в призмі розмаїття всіх суб'єктів міжетнічної взаємодії, а на прикладі євреїв. Складний, суспільно значимий процес формування надетнічності показано ним завдяки введенню німецької сюжетної лінії. Отже, авторський задум постає як реалізація завдання з'ясування особливостей процесів у середовищі окремих груп. Поєднання ж їх у розділах (вище названі аспекти, наприклад, висвітлено в розділі «Етнополітична поведінка на імперському просторі: регіональний вимір») надає структурі монографії логічності й довершеності.

Поруч із груповим, її автор досліджує й індивідуальний рівень міжетнічної взаємодії. Якщо перший він означає «моделлю П.Скоропадського», то другий – «моделлю Я.Оренштайна». Припускаємо, що встановлюючи їх, І.Монолатій пропонує читачеві визначені ним еталони, які відображають варіативність дій окремих етнофорів у контексті формування/коригування міжетнічних взаємин. Такий підхід автора заслуговує, безперечно, схвалення. Водночас зауважимо, що ця продуктивна ідея реалізована на прикладі двох, сказати б, різнопорядкових персоналій: перший – фактично сторонній «глядач» міжетнічної взаємодії в Галичині, другий – її безпосередній учасник. Виваженишим, на наш погляд, був би інший підбір політичного лідера українців. Скажімо, Ю.Романчука, - посла австрійського парламенту, який на зламі століть, спільно з іншими українськими політиками, небезуспішно торував курс на досягнення політичного консенсусу з євреями Галичини. Це було б доречно ще й тому, що стосунки цих двох етнонаціональних спільнот у досліджуваній період, незважаючи на певні суперечності, І.Монолатій визначає як міжетнічний компроміс (с. 193).

Здійснюючи аналіз міжетнічних взаємин за проблемно-хронологічним принципом, автор монографії влучно визначає дію темпорального фактору в інтеракціонізмі «чужих» у Західній Україні. До XIX ст. основні суперечності й конфлікти, висновує він, розгорталися поміж австрійськими німцями й поляками. Дещо пізніше визначився інший протидіючий міжетнічний трикутник – поляки, українці, євреї. Сутність їхній протиріч

І.Монолатій фокусує й вивчає в різних сферах: політичній, економічній, культурній.

Серед різних його міркувань, які заслуговують уваги й схвалення, виділимо наступне: «Неможливо екстраполювати висновки про характер міжетнічних відносин, здійснені на підставі аналізу відомих за окремими мікрорегіонами фактів, на територію Західної України загалом» (с. 189). Така позиція автора книги визначається зосередженням його уваги на субконтактних зонах. Вони трактуються ним сукупністю «особливих сфер – районів життєдіяльності» (с. 189). Таким чином суголосно сучасним теоретичним підходам вчених Заходу, етносоціальний простір регіону І.Монолатієм розчленовується. Водночас він сприймається як цілість, адже «райони життєдіяльності» виникають і функціонують у геополітичних кордонах конкретної держави.

Заслугове уваги й прискіпливе вивчення автором книги імміграційних процесів. Це зумовлюється перш за все тим, що йдеться про цілеспрямовані заходи центральної влади Австрії, які мали за мету посилення ролі німецької спільноти в різних сферах суспільного життя регіону. До того ж, як стверджує І.Монолатій, «...приплив німецьких колоністів активізував інтеграцію краю в західноєвропейську систему економічних і політичних відносин» (с. 65). Така оцінка результатів цілеспрямованих акцій влади зайвий раз підтверджує особливу значимість держави як безпосереднього суб'єкта етнонаціональних процесів.

Разом з тим завдяки здійсненому аналізу її ініціатив перед читачем постає та специфічна етнополітична модель, яка передбачає гарантування рівності прав групи при одночасному невизнанні її соціокультурних особливостей. Саме таку позицію влада обстоювала в єврейському питанні. З цього приводу у монографії зауважується: «...будучи рівноправними австрійськими громадянами, євреї були позбавлені прав національної спільноти» (с. 47). Ця диспозиція не тільки певною мірою коригує усталену у вітчизняній науці оцінку Австрії, але й розширює обрії тих етнонаціональних моделей, які втілювалися державою на теренах Західної України в модерну добу. Ймовірно, її сутність можна визначати такою, що пропонує громадянське рівноправ'я в обмін на етнічне самозречення. За такої моделі небажаному з точки зору центральної влади «чужому» пропонується той своєрідний варіант рівності, який де-факто означає нерівність. Адже, враховуючи сучасні критерії в тлумаченні рівноправ'я, збереження самості громадянина, а отже – й групи, його слід трактувати невід'ємним, природним правом. Відтак ціна, яку мали сплачувати євреї Австрії за рівність з іншими громадянами, - непропорційна, а застосована щодо них схема засвідчує застосування владою в сфері етнонаціональних відносин елементів селективності.

Трансформація модерної доби у новітній час, згідно твердження І.Монолатія, характеризується розвитком націоналістичних ідей, що й

стало передумовою загострення міжетнічних суперечностей у краю (с. 201). На такому суспільному тлі автор досліджує міжетнічні відносини на постімперському просторі – в Західноукраїнській Народній Республіці (с. 100-110 та ін.) та в перші роки існування Другої Речі Посполитої. Така концептуальна конструкція монографії виводить її предмет поза рамки задекларованого в назві книги хронотопу. Водночас реалізація такого авторського задуму дозволяє читачеві реалізувати компаративний аналіз етнополітики різних держав на західноукраїнських землях у модерний час та після його завершення – період, коли, згідно Р.Брюейкера, в Східній Європі постали «держави, які націоналізувалися».

Вважаємо, що монографія І.Монолатія є добротним науковим продуктом. Значимість її появи можна було б визначити хоча б тим, що вона поповнює полицю поки що нечисленних книг, які написані вітчизняним вченими в царині етнополітології й сфокусовані на модерному часі. Проте вочевидь, що важливішим є інше: автор запропонував своє бачення й тлумачення низки важливих, малодосліджених проблем, тим самим здійснивши внесок у вивчення такої складної сфери суспільного буття, як міжетнічні взаємини.

Наукове видання

ПАНОРАМА ПОЛІТОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ

НАУКОВИЙ ВІСНИК РДГУ

Випуск 1

Відповідальний редактор – *Черній А.Л.*
Комп'ютерна верстка – Третяк О.Ю.

УДК 32
ББК 66.0
П 16

Панорама політологічних студій: науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. – Вип. 1. – Рівне: РДГУ, 2008. – 217 с.

Підписано до друку 28.12.2007 р. Формат 60x84 1/16.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.
Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 13,9.
Наклад 100 прим.

Адреса редакції: кафедра політичних наук, Рівненський державний гуманітарний університет,
вул. Остафова, 29, м. Рівне, 33027.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету